

השגגות. וכבר אמרנו שחטא השגגות אף שגם לבו לא הי' עמו לעבירה, מ"מ זה מורה שאין הלב מעצמו נמשך לרצון ה' וע"כ נחשב פגם הלב. והנה בעוד עיניו של אדם סתומות והלב אטום אי אפשר לעשות תשובה שלימה, ואפי' מוח ושכל בלי לב נמי כתיב (משלי י"ז ט"ז) למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין, וכן להיפוך (ויק"ר פ"א ס"ו ו') דעה חסרת מה קנית. אך אחר ראש השנה שכבר הגדנו שבראש השנה תיקון השכל וביוהכ"פ מתוקן נמי לבן של ישראל, נמצא שנתקיים מחיתי כעב פשעך וכענן חטאתיך, אז הוא עיקר הזמן לתשובה. וזהו שובה אלי בסוכות, כי גאלתיך בר"ה ויוהכ"פ. וידוע מ"ש האריו"ל שעיקר התשובה הוא עסק התורה היינו לשקע את כל הרעיונות בתורה וביחוד מסכתא סוכה, והמשקע רעיונותיו בה מרוממתו למעלה. וזו תשובה שלימה:

נשקו. כי הנה כבר הגדנו שבזוה"ק שמוסף יוהכ"פ מתיחס למשה ועבודת היום מתיחסת לאהרן וע"כ כל עבודת יוהכ"פ אינה כשירה אלא בו. והנה הוא צירוף שני האחים יחדיו, והיינו משום דיוהכ"פ יום העשירי כולל הכל, דעשר הוא סוף גבול החשבון כידוע, וע"כ נכללו בו משה ואהרן יחד. וזהו שבמדרש (שמו"ר פ"ה) חסד זה אהרן, ואמת זה משה, וכן צדק זה משה ושלוש זה אהרן. ע"כ יסד האריו"ל חסד ואמת נפגשו, וכן צדק ושלוש נשקו:

כתיב (ישעי' מ"ד כ"ב) מחיתי כעב פשעך וכענן חטאתיך שובה אלי כי גאלתיך. הנה עב הוא כבוד מלשון עובי והיינו פשעים שהם מזידין והוא פגם המוח והשכל, וענן הוא קל ממנו שאפי' עשן קטורת נקרא ענן כמ"ש (יחזקאל ח' י"א) ועתר ענן הקטורת, וע"כ אמר וכענן חטאתיך, שחטאים אלו

סוכות

ואין מכניסין אותן לאוצר השמים. אך בר"ה ויוה"כ שרשעים גמורים נכתבים ונחתמין וכו', ואמר כ"ק אבי אדומו"ר זצלה"ה שכמו שרשעים גמורים בכלל, כן הוא בכל פרט ופרט בכל איש ואיש ובכל מצוה ומצוה, שכל איש ואיש נדחה חלק הרשע ממנו, וכל מצוה ומצוה נדחה ממנה הפסולת, עכ"ד. ובכן מובן שאחר ר"ה ויוה"כ, שהתורה והמצוות ומעש"ט מתנקים מן הפסולת, היא שעת הכושר להכניסן לאוצר השמים:

ולפי האמור שביוה"כ נתקנו המצוות ומע"ט מן הפסולת, יובן מאמר הסתום (בב"ר פ"ג) מתחילת ברייתו של עולם צפה הקב"ה מעשיהן של צדיקים ומעשיהן של רשעים וכו' עד ויהי ערב אלו מעשיהן של רשעים ויהי בוקר אלו מעשיהן של צדיקים, יום אחד שנתן להם הקב"ה יום אחד ואיזה זה יוהכ"פ. ולהג"ל יש לפרש מעשיהן של רשעים היינו המעש"ט שנעשו עם פסולת והם כמו תוהו ובוהו, אך

שנת תרע"ב

יש להתבונן במצות ^{מצות} סוכה שאמר הכתוב (דברים ט"ז י"ג) באספך מגרנך ומיקבך, ואמרו ז"ל (סוכה י"ב). בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר, ומחובר פסול לסכך בו. דהנה החג נקרא (שמות כ"ג ט"ז) חג האסיף באספך את מעשיך מן השדה. וידוע דכל עניני גשמיות הם משל וצל לעניני רוחניות. ובכן מובן דכמו בגשמיות שאז זמן האסיפה מכל תבואות השדה, כן הוא ברוחניות שכל תורה ומצוות ומעש"ט שהאדם מסגל כל ימות השנה, מתאספין בחג הסוכות. וכמו בגשמיות מקודם מנקין התבואה מן הפסולת ואח"כ מכניסין אותה לאוצר, ואם מכניסה במוץ שלה פטורה מן המעשר, שהדרך בארץ ישראל להכניסה רק אחר נקינה מהמוץ והתבן, כן הוא ברוחניות, שכל תורה ומצוות ומעש"ט באם יש בהן איזו מחשבה לא טובה, ומחשבת חוץ שאיננה לשם שמים, זה הוא כמו מוץ לתבואה,

ביום הכפורים נתקן הכל ונעשה מהכל יום אחד:

והנה יש שני מיני פסולת בתבואה, מוץ ותבן. המוץ אין ממנו שום תועלת וזורין אותו לרוח, שהרוח תשאנו לחוץ, ותבן אף שבערך התבואה הוא פסולת, מ"מ יש בו צורך להאכיל לבהמתו, כמ"ש (ישעי' י"א ז') וארי' כבקר יאכל תבן, ולשאר צרכים. וכן הוא בתבואה הרוחנית, תורה ומצוות ומעש"ט. יש פסולת שנדחה לגמרי היינו מחשבת חוץ, וכן עבירות שהן כמו מוץ לתבואה כן עבירות הן קליפות למצוות שעשה בעוד שעבירה בידו. ובמדרש (ב"ר פס"ה) משל לקוץ וקרח שהיו עומדין על שפת הגורן ועלה המוץ בקוץ ונסתבך בשעריו עלה המוץ בקרח ונתן ידו על ראשו והעבירו כך עשו הרשע מתלכלך בעוונות כל ימות השנה ואין לו במה יכפר אבל יעקב מתלכלך בעוונות כל ימות השנה ובא יום הכיפורים ויש לו במה יכפר, ע"כ. הרי שדימו כפרת יום הכפורים כמו העברת המוץ:

אך יש עוד ענין פסולת שהיא כדמיון תבן לתבואה, שרק בערך התבואה נקרא פסולת, אבל מ"מ יש צורך בו כנ"ל. והוא דהנה איתא בחובת הלבבות דבמעשה המצוות יש שני חלקים, העשי' הגשמית, והכוונה שהיא במצפון הלב, דע"י מעשה המצוות בגשמיות זוכין בהאי עלמא, שהוא עולם הגשמי, וע"י הכוונה שהיא במצפון הלב זוכין בעוה"ב שהוא עולם המצפון, עכת"ד. והנה מה שכתב שבמעשה המצוות ע"י העשי' זוכין בהאי עלמא, אין הפירוש לטובת עוה"ז שהוא הבל ושכר מצוה בהאי עלמא ליכא, רק הפירוש שזוכין בהאי עלמא שיזדמנו לידו ענינים שמביאין אותו לחיי עוה"ב ושיסיר ממנו כל מונע מלהשיג שלימותו, וכמ"ש הרמב"ם (פ"ט מהלכות תשובה) שזה הוא כל ענין היעודים הגשמיים. ולפי"ז יובן פי' מין פסולת ממעשה המצוות שהם כדמיון תבן שהוא פסולת לתבואה, והיינו שהוא חלקי העשי' הגשמית שבמעשה המצוות, שאף שיש צורך בו וזוכין בשבילו להאי עלמא, מ"מ

לגבי כוונת המצוה שהיא המצפון נחשבת העשי' כפסולת בערכו, וכמו בתבואה מכניסין את הדגן לאוצר משומר, והתבן מאספין לשאר צרכים ומאכל בהמה, כן ברוחניות מכניסין את חלקי המצפון לאוצר משומר לחיי עוה"ב, וחלקי העשי' שנחשבין פסולת בערכו, מאספין לצורך עוה"ז כנ"ל. והנה זה נקרא פסולת גורן ויקב הרוחנית שמסככין בה הסוכה, לקיים (תהלים ק"מ) סכותה לראשי ביום נשק, והיא הגנה רוחנית ומביאתו לידי חיי עוה"ב כבפייט (סילוק יום ב' דסוכות) שהשומר מצות סוכה זאת יחשב לו ככל התורה זאת:

ולפי הדברים האלה יובן פסול מחובר לסכך בו. היינו שאף העשי' עצמה שזוכין בשבילה בהאי עלמא, היא רק באם היתה במצוה ההיא פנימיות ונעשית בהתלהבות, אז היא כדמיון תבן לדגן, שחלקי הפנימיות והמצפון שבו מכניסין לאוצר משומר לחיי עוה"ב, וחלקי העשי' בהאי עלמא. אבל אם היא נעשית בלתי התלהבות רק כמצות אנשים מלומדה מלאה עפרורית וכבודות הטבע, הרי הוא כדמיון מחובר, שאף שהוא דבר הצומח מן הקרקע ויש בו גפש צומחת, מ"מ הרי הוא מחובר לדומם, כן עשי' כזו אין זוכין בשבילה למצות סוכה כנ"ל. אך בר"ה ויוה"כ מתנקה גם עשי' כזו והעבירו החלודה שבה, היינו העפרורית וכבודות הטבע, ע"י תשובה עם וידייך שכל איש ישראל מתעורר בהתלהבות ואהבה רבה כרשפי אש, זהו תיקון על כל המעשים הנעשים בלי התלהבות במשך כל השנה, וביום הזה יכפר עליכם וגו', ובהתלהבות זו באין לסוכות, זהו כדמיון קצירה מן המחובר. ומעתה הנמשל מתאים למשל שהעבודה במצפון, שהיא כדמיון הדגן פנימיות הצמח, מכניסין אותה לאוצר משומר לחיי עוה"ב, והמוץ זורין לרוח ונדבק בראשו של עשו, לקיים ונשא השעיר עליו את כל עונותם כבמדרש שם השעיר זה עשו שנאמר הן עשו אחי איש שעיר את כל עונותם עונות תם, ומחלקי הגשמיות שבעשיית המצוות מזה נעשה סוכה רוחנית להגן ולזכות בה כנ"ל

טהרתה ביוה"כ, והנה בוזה"ק (ח"ג קע"ו). מאן דרדיף בתר דלאו דילי' אף דילי' אתאביד מיני', ע"כ מצות סוכה היא היפוך ענין הגזל שמצות סוכה מקשרת הנשמה בשרשה וגזל מפריד הנשמה משרשה ודילי' אתאביד מיני', ע"כ אין יוצאין בסוכה גזולה:

במשנה (סוכה פ"א) ושאינה גבוהה עשרה טפחים וכו' פסולה. הענין הוא דסוכה אימא דמסככא על בני', והיינו עלמא דאתכסיא חופף ומאיר ומצל על עלמא דאתגליא, וכ"כ כל העולמות זע"ז העליון על התחתון ממנו עד העוה"ז רה"ר. וידוע דרה"ר אינה תופסת אלא עד עשרה ע"כ צריך שיהי' חלל הסוכה עשרה שהוא תפיסת עולם התחתון, והסכך הוא דוגמת עולם שלמעלה הימנו יהי' חופף על העשרה. והרמז לאדם שיש בו עשרה כחות הנפש וצריך שיהי' בכל עשרה כחותיו בתוך הסוכה תחת צלא דמהימנותא, וכמו מקוה שצריך שיהי' כולו במים ואם אפי' משהו ממנו חוץ למקוה לא עלתה הטבילה, כן הוא בסוכה. והבן הדברים:

סוכה היא אסיפת כלל ישראל, ומרומז בדברי הש"ס (סוכה כ"ז): מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת. והנה האסיפה וההתאחדות מועילים גם לדברים הגשמיים, לזה באה מצות לולב שיעשו כולם אגודה אחת להודות ולהלל להש"י, וזה מורה של האסיפה שע"י הסוכה, שג"כ אין כוונתנו לתועלת עצמנו הגשמית רק הכל לשם שמים. וע"כ עיקר מצות לולב הוא בסוכה:

בפייט (בסלוק ליום ב') ויאתיו בני אבות שלשה, היחוסים אום משולשה, יותר מקוראי קדוש שלשה. הנה שלשה האבות, אברהם הטה את השמים לארץ בזכותו שהוא הי' משפיל עצמו לאנשים פחותים אפי' לערביים להרגיל שם השם בפייהם, ע"כ לעומתו הש"י התחבר לתחתונים, ויצחק הגביה את הארץ לשמים בזכותו שנעקד ע"ג המזבח ונתבטל מכל וכל לעשות רצון אביו

ועפ"י הדברים האלה יובן מה שאיתא בפייט וכן הוא בכד הקמה להרבנו בחיי, שע"י מצות סוכה זוכין לרוח הקודש כי לשון סוכה הוא ראי' כי על (בראשית י"ט כ"ח) וישקף מתרגם ואסתכי, וכעין דאיתא (רש"י סוף פ' נח) בשרה אמנו שנקרא שמה יסכה שסכה ברוה"ק. דהנה רמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח אברים דמלכא, ובאמצעות כל מצוה ומצוה היתה הנפש צריכה להדבק באלקים חיים ולשאוב חיים מה שהוא חיים עד להגיע למדרגת רוה"ק, וכמ"ש הרמב"ם בפרקי הצלחה שלו, אך החלודה שעל המצוה, היינו מפאת שאיננה ^{איתר החכמה} בעשית בטהרתה כראוי, מכהה אורה. וע"כ בסוכות שכל עצמה היא אחר נקיון מן החלודה כנ"ל, שוב מביאתה לרוח הקודש. הש"י יזכנו לזה:

סוכה גזולה פסולה מקרא דתעשה לך (כבש"ס סוכה ט.). ופירש כ"ק אבי אדומ"ר וצללה"ה עפ"י מאמר כ"ק אדומ"ר הרי"ם וצללה"ה מגור בפירוש דברי הזוה"ק (ח"ג ק"ג). כל מאן דאיהו משרשא וגזעא קדישא דישראל ישבו בסוכות תחות צלא דמהימנותא, היינו חלק הטוב שבאדם הסוכה קולטתו ולא החלק הרע שבו, ע"כ נפרד חלק הרע מן האדם, וע"כ סוכה גזולה שיש עבירה בסוכה, שוב יכול להיות לחלק הרע אחיזה בסוכה, ודפח"ח:

ולי נראה עוד לומר, דהנה סוכה היא בדוגמת בהמ"ק. ובזוה"ק (ח"ב רכ"א). דהשטן הי' מחפש עילה שמא יש דבר גזול בנדבת המשכן, ובודאי הוא מטעם שע"י עבירת הגזל ימצא שמה קן למו, ושוב לא יהי' משכן לשכינה. וע"כ היינו טעמא דסוכה, דחל שם שמים על הסוכה והיא דוגמת בהמ"ק, אם יהי' בה דבר גזול וימצא בה השטן קן למו, שוב לא יחול עלי' שם שמים ולא תהי' דוגמת בהמ"ק:

ורחש לבי עוד לומר, דסוכה היא אימא דמסככא על בנין והוא שורש נשמת ישראל, וידוע דנשמה שרשה בבניה, וע"י מצות סוכה נקשרת הנשמה בשרשה אחר